

05

A

549

I. N. J.
DE

NATURA PEC-

CATI ORIGINIS

DISPUTATIO THEOLOGICA.

QVAM

publicæ sententiarum collationi
exponit

*VIR Admodum Reverendus, Amplissimus atque
Excellentissimus*

DN. ABRAHAM CALOVIUS

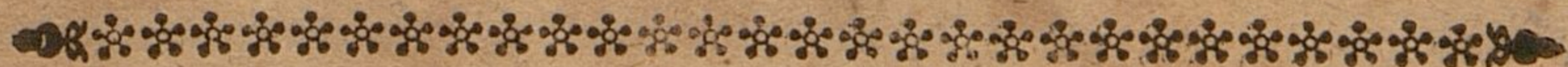
S. S. Theologiæ D. & Professor Publ. celeberrimus,
Ecclesiæ Wittebergensis Pastor, & Consistorii Ad-
fessor dignissimus, totiusque Circuli Electoralis Sa-
xon. Superintendens gravissimus

RESPONDENTE

BARTHOLOMÆO BATTO,

Gryphisvaldensi Pomerano.

*Ad d. 17. Julij in Acroaterio Majori
horis antemeridianis.*

VVITTEBERGÆ

LITERIS JOHANNIS HAKEN, An. 1656.

945 A 50

I. N. J.
DE NATURA PECCATI
ORIGINALIS.

§. I.

Natura & Descriptio peccati Originalis,
sine dubio, è solis S. literis cognoscenda venit: utpo-
te de cujus *Existentiâ* nihil ratio humana, verbi DEI
luce destituta, novit, nihil indagare potuere Philosophi, &
Scrutatores Naturæ perspicacissimi. Nascimur omnes ex car-
ne: sed quod nascamur tales, nemo, nisi Christo edocente,
novit *Job. III. 6.* Est hæc veritas, & sapientiam occulto, quam
DEUS notam facit nobis *Ps. LI. 8.* Ideò peccatum originis di-
citur *occultum Ps. XI X. 13.* ut & *absconditum Ps. XC. 8.* quod hu-
manæ rationi incognitum sit, nisi luce verbi manifestetur. Si-
cut è contrâ opera carnis *manifesta* dicuntur, *Gal. V. 13.* *Concu-
piscenciam peccatum esse non novissem,* inquit Apostolus, cum
de peccato originis dicere parat *Rom. VII. 7. nisi lex dixisset;*
Non concupisces. ἢ γέγραπὴν Scriptura, non ratio hominis, non na-
tura, aut dictamen naturæ *Ἐνέκλεισεν* conclusit omnia sub pecca-
tum *Gal. III. 22.* Quod universale, atq; commune peccatū, sine
dubio, est peccatum originis. *Pravum est cor omnium & inscru-
tabile, quis cognoscet illud?* inquit *feremias cap. XVII. 10.* Si co-
gnosci cor, ut *pravum & inscrutabile* naturâ est, non potest,
ecquis Philosophis revelatione verbi DEI destitutis eam no-
titiam adscribat! Longè aliter S. *Augustinus* l. IV. contrâ
*Julian. c. XV. de Philosophis gentilibus, Quid illi, inquit, di-
dicerant, vel quid loquuti fuerant de primo homine Adam, & ejus
conjugæ de primâ eorum prævaricatione, de Serpentis astutiâ, de
nuditate corporis ante peccatum sine confusione, & cum confusione*

A 2

con-

continuo post peccatum. Quid deniq; tale audierunt, quale illud est, quod ait Apostolus: Per unum hominem peccatum in mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Harum literarum illi, atq; hujus veritatis expertes, quid de hac re sapere potuerunt? Hæc Augustinus.

§. II. Reperiuntur equidem nonnulla in Gentilium libris, quæ peccatum originis exhibere, videri queant. Notum est Platonis illud, l. II. de Rep. Homines suâ naturâ sunt mali, & induci non possunt, ut justitiam colant, sed tantum ne injustitiam patiantur. Nec obscura sunt, quæ tradidit Cicero l. II. Tuscul. quæstion. Simul atq; editi sumus in lucem & suscepti, in omni continuo pravitate, & in summâ omnium perversitate versamur, ut penè cum lacte matris errorem suxisse videamur. Sed qui è talibus sententiam Ecclesiæ deducunt, quid Ecclesiæ voce originale peccatum sit, sese haud intelligere, produnt. De pronitate aliquâ ad malum, quam in semetipsis senserunt, locuti sunt Gentiles: malum originale, etsi maximè vim suam in ipsis exeruerit, non intellexerunt. Atq; hoc est, quod S. Augustinus, cum l. IV. contra Julian. c. XII. Ciceronis l. III. de Rep. sententiam adduxisset, hominem non ut à matre, sed ut à novercâ editam in vitam corpore & nudo, & fragili & infirmo: animo v. anxio ad molestias, humili ad timores, molli ad labores, prono ad libidines, in quo tamen inesset tanquam obrutus quidam divinus ignis Ingenii, atq; mentis: Ut ut Juliano, ad Philosophos omnes provocanti, non immeritò eandem opponeret, Quid ad hæc dicis! Non hic autor iste malè viventium moribus dixit effectum, sed NATURAM potius accusavit: ilicò, ne quis doctrinæ fidei notitiam infidelibus adscripsisse Augustinus crederet, subjiciendum censuerit: sensisse quidem Ciceronem malum illud, legem peccati in se, membrisq; suis, & quodnam id sit, & unde originem habeat, an à naturâ, qualis ipsa semper fuerit, profectum sit, an verò aliunde inductum, ignorasse penitus, hoc est, ut verbo dicam, ipsum peccatum originale nescivisse. Rem, inquit, vidit, causam nescivit. Latebat enim e-

um s

um, cur esset grave jugum super filios Adam à die exitus de ventre matris eorū usq; in diem sepulture in matrem omnium, quia sacris literis non eruditus **IGNORABAT ORIGINALE PECCATUM.**

§. III. Sed videri tamen posset præcipuus Platonis Discipulus Plotinus non omninò ignorasse originale peccatum, qui l. i. Enn. V. c. i. hanc format quæstionem: *Quod ista anima, que nature divinæ participes sunt, ita oblivioni tradiderint & DEUM parentem suum & agnationem suam, & seipsas, quid tandem causæ esse potest!* Ad quam hisce respondet: *Profectò initium mali temeritas, & audacia, quia voluerunt sese mancipare, & sui juris esse; itaq; libertate ad licentiam abusa, adversam planè viam elegerunt, adeoq; alienæ factæ sunt à DEO, (ut non secus, ac infantuli, qui ab ipsis incunabulis à parentibus separantur) cujus sint, aut unde, aut quales planè ignorent.* Hæc ille: quæ admodum analoga fortassis quis dixerit Ecclesiæ dogmati, de peccato originis. Verum enim verò fateri hîc Mornæus ipse, qui summo studio è Philosophorum scriptis doctrinam Ecclesiæ comprobare satagit, coactus est; *in eo hallucinatum esse Plotinum, quod peccati causam in homine, qualis nunc est, invenire voluit, &, quia rationem ab imaginatione, imaginationem à sensibus deludi subinde animadvertit, exinde profluere peccatum arbitratus est: Cum potius in homine, qualem DEUS fecerat, sensus & appetitus compote, querere eam deberet, cujus voluntaria & spontanea culpa eam, quam nunc luimus, pœnam provocavit.* Quod ubi probè observaveris, toto cœlo sententias Philosophorum à fide Ecclesiæ discrepare, minimè obscurum fuerit.

§. IV. Quæ Plato ipse, quæ Empedocles & Pythagoras, de animâ in corpus, tanquam in carcerem, pœnæ causâ, detrusâ, eiq; præter naturæ ordinem mancipatâ tradidère, si quid cognationis cum doctrinâ Ecclesiæ habere sibi quis persvadeat, quasi corpus istud, quod animæ pro domo esse debuit, iustâ DEI sententiâ in carcerem commutatum fuerit: aut quod Pherecydes Syrus Dæmonem, qui terram devastavit, serpentem fuisse, dixit, aut quod Homerus de Dea Ate, id est, Damno, seu Pernicie, de

cælo in terram precipitata cecinit, & quæ his sunt gemina; is, si omninò animo sedeat, confundere commenta Philosophorum & Poëtarum cum dogmatibus Ecclesiæ, fateri saltem tenebitur, quodcunq; & quantumcunq; de his habuerint sive Philosophi, sive Poëtæ, non è naturâ vel unius naturalis luminis beneficio id haussisse, sed aliundè traditum accepisse, suisq; commentis, pro more, involvisse; Quemadmodum Plato ab arcano quodam oraculo, quod magni fecit, Philolaus Pythagoricus ab antiquis Theologis & Prophetis ista profecta esse, testati sunt. Fortè nec ignota fuere quibusdam Sybillina oracula, in quibus origo mali perspicuè satis tradita:

Ἄνθρωπος πέπλασαι Θεῶ παλαμαῖς ἐνὶ αὐταῖς.
Ὅν τε πλάνησεν ὄφεις δόλωσ ἐπὶ μοῖραν ἀνέλθειν
Τὴ θανάτῃ, γνῶσιντε λαβεῖν, ἀγαθῆτε κακῆτε:

Hoc est: Homo formatus est manibus ipsis DEI,

Quem seduxit serpens dolosus, ut ad sortem veniret
Mortis, cognitionemq; caperet boni & mali.

Quid verò de Sybillinis oraculis habendum, exposuimus, quantum satis, Tomo I. Systematis Theologic. Cap. VI. pag. 276. & Quest. X. p. 440. unde illa, si placet, repetantur.

S. V. Superest Hermes, τεισμεγίστος laudatus à Veteribus pariter & neotericis, qui in Pœmandro c. i. ipsam Ecclesiæ sententiam expressisse videri queat: DEUS, inquit, hominem ad similitudinem sui condiderat, eiq; res omnes utendas tradiderat, verum qui in DEI contemplationem & timorem totus desigi debuerat, nescio, quid ipse facere voluit, quo factum, ut à cælesti contemplatione in elementarem, seu generationis spheram delapsus sit. Quia omnium rerum potiebatur, vehementi amore sui exardescens, cepit sese mirari, inq; seipso gloriari; unde sese implicuit eo modo, ut corporis servus sit factus, qui antea liber, & solutus erat. Sed quantum, Hermetis scriptis, quæ nunc leguntur, tribuendum sit, ne inter ipsos quidem Criticos satis constat. Casaubonus certè non veretur ea pronunciare, Πευδεπιγροα, & Christiani, vel potius semi-Christiani alicujus figmenta Exercit. I. advers. annal. Baron. p. 53. Cui haud abnuat Dionysius Petavius l. i. de Trinit. c.

II. *Pamandrem vel ab aliquo è fece veterum hæreticorum, Semi-Christiano, vel à plano & impostore quodam, qui Christianis mysteriis fidem apud Ethnicos conciliare voluerit, profectum esse, adstruens, siquidem Iamblichò in libro de mysteriis, autore, Ægyptii Scriptores omnia inventa à Mercurio esse crediderint, ei que ideò libros suos inscripserint. Si quæ tamen Mercurius, quod attinet ad Philosophiam, quæ se docere profitetur, unde fiant homines beati, olim tradidit, ea à Mose, omnis Sapientiæ oceano manasse, præclare S. Augustinus docet, l. XIIIX. de Civitat. Dei. c. XXXIX. ne ulla gens, de antiquitate sapientiæ suæ super Patriarchas & Prophetas, ullâ se vanitate iniquâ jactet, quando nec Ægyptius de eâ gloriari valet. Quæ Clementis etiam Alexandrini l. VI. Stromat. est sententia. Mose enim posteriorem esse Trismegistum Junio-rem, cujus scripta celebrantur, Augustinus, loco laudato, adstruit; ut notam audaciæ ac temeritatis, more consveto, incurrat Jesuita Petavius, dum OMNES, tam Veteres, quàm recentiores ipsum Mose hand paulo antiquiorem facere, confidenter asseverat.*

§. VI. *Utcunque a. Gentiles aliquod malum naturâ insitum agnoverint, non tamen vel bonum, cui successit malum originale, vel primam hujusce mali originem cognoscere per naturæ lumen potuere, neq; malum illud pro peccato habuerunt, imò vitia nobiscum nasci tantum abest ut admiserint, ut vel cum Philosopho statuerint, quod neq; virtus, neq; vitium quæ naturâ insit, aut generetur 2. Ethic. Nic. c. I. & V. vel virtutum semina ingenis nostris innata, cum Tullio III. Tuscul. crediderint, quæ, ut ipse ait, si coalescere liceret, ipsa nos ad vitam beatam perducerent. Est ergò hæc doctrina de peccato originis Ecclesiæ propria, è solâ Scripturâ nota. Ut mirari subeat cum illos, qui cum Mornæo è Philosophiâ & scriptis Philosophorum id probant: tum Novatores, qui dogma hoc, pari prætextu, quod nempe naturâ constet, è Systemate credendorum, vel articulorum fidei eliminatum eunt; quemadmodum peccatum originis olim Pelagius rem quæstionis dicebat, non fidei.*

§. VII.

§. VII. Dicitur a. *peccatum Originis* triplici respectu: Primò ratione *primævi ortus*, quod sub ipsa mundi cunabula, à primâ nempe *defectionis origine* ceperit, quum homo à Deo se se avertendo, & averfus, & perversus habitualiter evaserit, inque locum originalis & habitualis justitiæ concreatæ injustitia illa originalis & habitualis, per apostasiam contracta, successerit: quemadmodum *Diabolus homicida* dicitur ἀπ' ἀρχῆς, *ab initio, defectionis sc. suæ Job. IIX. 44.* In primâ n. creationis origine nulla erat peccati *diádeosis* vel inclinatio: *DEUS fecerat hominem rectum. Eccl. VII. 30. Langvorem istum culpa meruit, natura non habuit,* ait *Augustinus* libr. de Contin. C. VII. Secundò ratione *procreationis posterorum Adami*: quod à primâ eorundem origine, per propagationem, inde à primis parentibus omnibus ipsis natura insit: quia, ut *Ambrosius* habet in Apol. David c. XI. *antequam nascamur, maculamur, contagio, antequam usuram lucis, originis ipsius excipimus injuriam.* Tertio respectu *peccatorum actualium*, quæ inde, si primam apostasiam primorum parentum excipias, quæ tamen ab ipso originali peccato in ipsis non differt, siquidem apostasiâ illâ unicâ habitualitèr *apostata*, peccato uno inobedienciæ habitualitèr *inobedientes & injusti* facti fuerint, propululant, & originem habent omnia atq; singula. Dicitur originale tum ratione *principii*, quod fuit *Adam*, à quo ceu cõmuni origine malum hoc propagatur; tum ratione *subjecti*, quod cum cujusvis hominis origine suam habeat originem; tum ratione *effecti*, peccatorum reliquorum, quorum respectu etiam quibusdam *radicale* peccatum dici consuevit.

§. IIX. Distingvere solent Scholastici peccatum originis in *originans & originatum*, ut barbarè loquuntur. *Originans* primum dicunt Protoplastorum peccatum, vel *actum illum vitiosum*, quo primitus transgressus homo est præceptum divinum. *Originatum* vocant *habitum vitiosum*, quem primus homo transgressione illâ contraxit, & postmodum in posteros propagavit: Unde *originatum* & in *protoplastis* considerari potest, & in *posteris* ipsorum. In *illis* à primâ transgressione *unicè*

nicè ortum habet: in his proximè à carnali parentum propagatione remotè à primavâ Adami prævaricatione. Intelligimus a. communiter peccatum originis hoc posteriori respectu, & quale in posteris est, atq; ita carnalem propagationem involvere solemus, in ejus definitione, ad exprimendam ejusdem causam proximam.

§. IX. Variæ peccati originalis occurrunt appellationes; aliæ *Biblicæ*: aliæ *Ecclesiasticæ*. E Sacris Scripturis vocatur (1) *Imago Adam* è Gen. V. 3. opposita *imagini DEI* primis parentibus concreatæ; quia Adam non ad DEI imaginem, ad quam conditus erat, sed ad suam, quam per inobedentiâ induerat, liberos procreavit. (2) *immundities* è Job. XIV. 4. quia omnis animæ inquinatio à peccato originis est, quod naturâ immundi sumus, ex immundo concepti. (3) *Malum* absolutè è Gen. VI. 5. c. IIX. 21. (4) *peccatum* absolutè Rom. VII. 8. atq; ita pariter (5) absolutè *iniquitas* Ps. LI. 7. quia fons & origo est omnis mali, omnis peccati, & iniquitatis. (6) *peccatum occultum* Psalm. XIX. 13. & *abfconditum* Ps. XC. 8. quod lateat, cum non se exerit, quodq; nulla ratio id agnoscat, imò nemens quidem, verbo DEI edocta, satis consideret. (7) *Periculum juventutis, seu infantia, & nativitatis* Ps. XXV. 7. quemadmodum vox Ebræa usurpatur Jud. XIII. 7. *Quid faciemus puero, qui nascetur? Ex. II. 16. Vidit esse infantem. Es. VII. 16. antequam sciat puer reprobare malum, & eligere bonum? Distingvuntur enim ibi à Psalte peccata actualia, & delictum juventutis, vel originale. (8) Malum adjacens: Rom. VII. 17. non per extrinsecam parasitiam, sed per accidentalem quidem, at intimâ περιχώρησιν. Ita n. παράκειται, ut etsi non constituat hominis essentiam, ambiat tamen universam naturam, intimeq; pervadat eandem. Ideò dicitur (9) *Peccatum inhabitans* Rom. VII. 12. quia factum est nobis οικεῖον, & domesticum, inhabitans carnem, quoad usq; anima inhabitat in hâc vita corpus. (10) ἀμαρτία ἐν περίσσεια & peccatum undiq; & firmiter circumstans, omniaque membra intimè pervadens, atq; occupans; quæ περίσσεια vehementissima est ac tristissima: περίσσεια θλίψιν notat, ju-*

B

xtà

xtà *Varinum*, πανταχόθεν εἰς ἀδυναμίαν εἰσαγάγον, afflictionem
undiquaq; ad tristitiam ad gentem: Hæc tristissima περιστάσις ad-
hærescit nobis per universam vitam pertinacissimè, ἀμαρτία ἐν-
περίστασις, ut semper quidem ἀποθέμενοι simus, deponentes ean-
dem, (semper enim, ut id fiat, S.S. monet) nunquam tamen
plenè peccatum hoc exui, vel deponi possit, nisi cum vitá i-
psá. (II) *Concupiscentia* è Rom. VII. 7. Jac. I. 14. quia prava est cu-
piditas ad omnis generis peccata, transcendens, vel potius
transgrediens omnia præcepta; *Concupiscentia inescans & ab-
strahens*, ut à Jacobo describitur: *Peccatum decipiens* Rom. VII.
11. *Concupiscentia decipiens*, ἐπιδουλοῦσα ἀπάτης Eph. IV. 22. (12) *Lex
peccati in membris nostris, lex rebellans* Rom. VII. 23. partim
ob instinctum, impulsum & coactionem, quam per modum di-
ctaminis, & instar legis vincientis & cogentis, præstat, ca-
ptivans nos sub sui obsequium; partim ob obedientiam, quam
nos ipsi sponte præstamus, siquidem huic alteri legi, ut vocat
Apostolus, planè contrariæ legi DEI, in membris nostris, o-
mnia nostra membra, omnesq; facultates nostræ naturali
quodam impetu, obtemperent promptissimè. (13) *Corpus pecca-
ti*: Rom. VI. 6. quia ut corpus ex variis membris compactum,
ita in peccato originali certo modo sociata sunt omnia pecca-
ta, ceu in colluvie malorum omnium ac lue, quæ totum ho-
minem omnesq; ejus partes & vires infecit, teterrimâ. Di-
cuntur & corpora integri cætus, legiones, civitates: ut hic notat
Grotius; Sed magis textui congruit metaphora à membris & cor-
pore humano desumpta Conf. Rom. VII. 23. Nonnulli corpus pec-
cati dici volunt, quod instar corporis, id est, personæ, quæ σώ-
ματι nomine venit, facultates, viresque suas habeat, atque
exerat, ac si esset res per se subsistens ac viva. Quo nomine e-
tiã [14] dicitur *vetus homo* 2. Cor. IV. 16. Confer Rom. VII. 22. nō
abstractè quasi peccatum in se peculiaris quidam homo sit, vel
de substantia hominis, sic n. gemina esset diversa substantia, &
essentia in uno homine fingenda, *vetus & nova, externa & in-
terna*; sed concretivè, dum homo, quæ *vetus*, juxta veterem ex-
ternam nativitatem spectatus, opponitur novo homini, quæ

is novitèr regeneratus est *spirituali & interiori soli DEO* patenti regeneratione. [15] Vocatur *caro*: *Gal. V. 17.* non tam *subjective*, quod *in carne* hæreat, *Rom. VII. 18.* quàm *ab opposito*; quæ nempe *caro spiritui opposita*, corruptionem spirituales infert, per carnalem generationem propagatam *Joh. III. 5.* idque per *metaphoram*, quæ *caro & fragilitatem, & corruptionem* designare consuevit. [16] Vocatur *Corpus peccatorum carnis* *Col. II. 11.* totam compagem & colluviem peccatorum carnis cõplectens, in quâ virtus atque omnia peccata sunt, quâq; deletâ nulla superant, vel propullulant peccata. [15] Dicitur *arbor mala* è *Matth. VII. 14.* quæ *malos tantum fructus* profert; quæ v. appellatio non accipienda sensu substântiali & proprio, sed causali & comparativo: quod instar malæ arboris fit peccatum originale, vel potius homo, quæ peccato originis corruptus. [18] *Radix amaritudinis sursum germinans.* *Ebr. XII. 15.* quam appellationem Synonymam peccato originis facit *B. Chemnitius*; quod naturam ejus non malè exprimat: etsi non diffiteamur ibi *peccatorem malitiosum, alios corrumpentem* designari. hic v. peccatum originis *in exercitio, & Dominio suo libero* in tali homine spectatur, ipsumq; *radix amaritudinis* dici potest, sursum germinans, & inquinans, quia facit, ut tales simus. [19] *Ant: quæ fermentum malitiæ & nequitie, corrumpens totam massam,* *1. Cor. V. 6. 8.* Quam appellationem huc itidem refert *B. Chemnitius*; quem ordine nomina peccati originalis Biblica, juxtâ *Scripturas U. & N. T.* recensentem, cui placet, conferre poterit.

§. X. E Terminis Ecclesiasticis frequentissimus est *peccati Originalis*, qui ab Augustino invecus videtur, quum non occurreret alia emphatica appellatio, quæ *Pelagiana heresi* commodius opponeretur, unde hac constantè & ubique ferè usus est *B. Augustinus*, Pelagianorum malleus. Similes tamen appellationes, apud alios *Dd.* Augustino priores leguntur, unde talem ad evitandam novitatis suspicionem elegit, quæ & ante ipsum receptis formulis consonaret, & ab hæretico non ita facilè eludi posset: siquidem etiam *Ambrosius ante usuram*

lucis ORIGINIS INIURIAM nos excipere, dixerit in Apol. David c. XI. quæquid aliud est, quàm ORIGINIS PECCATUM? Idem contra Novat: *Omnes homines, inquit, sub peccato nascimur, quorum ipse ORTUS in vitio est, dicente David, Ecce in iniquitatibus conceptus sum.* Quibus ortus in vitio, illos oportet vitium vel peccatū originis habere. Simile his est, quod Hilarius habet in Ps. CXIIX. dū explicat illud Davidicū; *Ecce in iniquitatibus conceptus sum: Scit sub peccati origine & sub peccati lege se esse natum.* Si sub peccati origine nascimur, annon peccatum originis nobis connascitur? Fallor, an clarius adhuc ibidem hanc ipsam appellationem tradiderit: *Natura quidem & origo carnis suæ eum detinebant, sed voluntas, & religio cor ejus ex eo, in quo manebat, ORIGINIS VITIO ad justificationum opera declinat.* Et in Cap. VII. Matth. *Ipsis Apostolis, licet jam verbo fidei emundatis atq; sanctificatis non deesse tamen malitiam per conditionem communis nobis Originis docuit: vos cum sitis mali &c.* Malitia per conditionem communis nobis originis adhærens, annon est malitia vel peccatum originis, quod nunc vocamus? Nec abludit Hieronymi phrasis in quæst. Hebraic. super libr. Reg. de Abigail: *Nullum admisisse mortiferum perhibetur peccatum, nisi id, quod ORIGINALITER de Serpente antiquo contraxit. Quod illud est, nisi originale peccatum!*

§. XI. Reperiuntur & alia in antiquitate nomina, hoc peccatum declarantia. Ignatius Epist. ad Trall. peccatum originis vocat *παλαιὰν ἀσέβειαν antiquam impietatem: Ireneus l. IV. c. 5. antiquam Serpentis plagam; Tertullianus appellat traducem mali. Cyprianus l. III. Epist. XX. ad Fidum contagium mortis antiquæ primæ nativitate contractum: Item alienum peccatum, Eadem epistolâ Origenes l. IX. in Epist. ad Rom. Sordem peccati, à quâ non est mundus quisquam & i. IV. contr. Cels. maledictionem Adæ, communem omnium. Arnobius l. I. advers. Gent. vitium infirmitatis ingenitæ: Ambrosius in Apol. David. nature inquinamenta & contagiū: Rheticius Episcop. apud Augustin. l. I. contr. Pelag. c. II. antiqui criminis pondus, hominem*

ve-

veterem cum sceleribus congenitis. Olympius Episcopus, apud eundem, peccatum, quod cum homine nascitur, ob vitium à Protoplastis mortifera transgressione in germine sparsum. Gregorius Nazianz. orat. de Baptif. primas nativitatibus maculas; Chrysof. in Eph. VI. πρῶτον ἀμαρτίαν primum peccatum, quod corpus & animam corrumpit, quod opponit illi, quod post lavacrum committitur. Augustin. l. I. contr. Jul. c. 5. peccati ex origine contagium l. II. contr. Julian. primi peccati originale contagium, & peccatum quod ingeneratur: l. I. Retract. peccatum hereditarium. l. II. de peccat. orig. contr. Pelag. & Cælest. c. 33. vitium nature: l. III. de peccat. merit. c. 3. propaginem & traducem peccati: Hypognost. IV. Naturale malum; quod tamen ne in rem suam converterent Manichæi, sic explicavit: Naturale malum, inquit, sic dicimus, non quia sit natura, D E O opifice, congenitum, sed quod à peccante natura transierit in peccatricem naturam, id est, quod sit natura peccatricis vitium: non ipsa natura, &c. B. Lutherus in artic. Smalcald. vocat capitale vel principale peccatum, *Heuptsünde*: eò quod sit reliquorum peccatorum caput, fons & radix. Vocat & personale peccatum, ac naturale, non quod substantiale quid sit, sed quod personam & naturam ipsam inficiat, & cum naturam ac personam incipiat, ac propagetur. Ut à peccatis actualibus discriminetur. Germanicè usitatissimè vocatur *Ersünde* tum quod hereditarium sit peccatum, tum imprimis, quod in ipsa procreatione ex contagio naturæ propagetur in liberos; uti solent morbi nonnulli corporis propagari, quemadmodum vocatur *Erbgrind / Erbschwindsucht* &c.

§. XII. Jam quod ad definitionem realem peccati originis attinet, non frustra eam inquire, aut nihil ad fidei doctrinam, quod Pelagius olim contendit, hodie Arminiani, & cum ipsis Novatores censent, facere, existimandum est: Necessaria enim est, juxta Apol. Aug. Confess. cognitio peccati originis; [quæ haberi nequit, nisi definitio ejus constet] neq; enim potest intelligi magnitudo gratiæ Christi, nisi morbis nostris cognitis. Quanquam verò de genere & differentiâ specificâ, vel

de formali & materiali peccati originis non legantur adeò disputasse Veteres, rem ipsam tamen, & naturam peccati hujus è Scripturis, & juxtà easdem satis explicarunt, quantum ad doctrinam Ecclesiæ propagandam opus tum fuit. Cum Cyprianus peccatum originis dixit contagium mortis antiquæ, primâ nativitate contractum, cum Olympius peccatum, quod cum homine nascitur ob vitium à Protoplastis in germine mortiferâ transgressione sparsum: cum Ambrosius contagium quo maculamur antequam nascimur, ut ante usuram lucis originis ipsius excipiamus injuriam. Cum Hilarius malitiam per conditionem communis nobis originis inexistentem, cum Chrysostomus primum peccatum, quod corpus & animam corrumpit, cum Basilius M. debilitatem ex peccato per insidias serpentis admissio in Ps. XXIX. cum Arnobius l. 1. advers. gent. pronitatem ad culpas & ad libidinis varios appetitus, cum Hieronymus peccatum verè mortiferum, quod originaliter de serpente antiquo contraximus, cum Augustinus peccatum primorum hominum, in posteros propagatione trajectum, unde natura ex origine vitiata est, & malum naturale, quod à peccante natura transit & propagatum est, quo corrupta, ut habet ad artic. sibi falso imposit. art. 1. & mortificata est natura, ut inde omnium concupiscentiarum morbus inoleverit: nec non l. 1. de nupt. & concupisc. c. XXV. affectionem male qualitatis, sicut languorem, & c. XXXI. morbidum quendam carnis affectum, ut & l. V. contr. Jul. c. 3. concupiscentiam carnis adversus quam concupiscat bonus spiritus, quæq; peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominium mentis, & quæ hujus generis alia, imprimis apud Augustinum, passim occurrunt, peccati originalis naturam explicatam & descriptam esse ecquis sanus ambigere potest!

§. XIII. Fallitur itaq; Drejerus in der Erörterung p. 243. 244. cum asserit, peccatum originale ab Augustino definitum non esse, nec nisi undecimo demum seculo ab Anselmo definitionem peccati originalis traditam fuisse. Quæ eò quidem, si mentem hominis respicias, tendunt, ut Anselmianam descriptionem, quod sit carentia justitiæ debite, solam pro verâ definitione ob-

tru-

trudat: peccatumq; originis *meram esse privationem* obtineat. Quamquam verò B. Chemnitius quoq; observarit, ante Augustinum non exstare diserte traditam aliquam definitionem peccati originis, quod & quale sit illud vitium, quod in ipsâ origine, infantes, ante actionem propriæ voluntatis contrahunt, & in quibus viribus id habitet, unde etiam Pelagius, quæ erat ejus astutia, clamavit, propter recentes ejusmodi quæstiones tranquillitatem Ecclesiarum turbandam non esse, nunquam tamen eâ intentione id fecit B. Chemnitius; imò adduxit quoq; aliquot descriptiones Augustini, neq; dubitavit plenè naturam ejus ab ipso explicatam esse, aut censuit definitionem ejusdem genuinam demum ab Anselmo in lucem protractam, quum laudarit definitionem Augustini, utpote, quæ semper postcâ in Ecclesia usurpata fuerit, ut & judicium Bonaventuræ, quod utraq; definitio, & Augustini, qui per concupiscentiam, & Anselmi, qui per privationem, vel carentiam justitiæ originalis id descripserit, vera sit, & in alterutrâ illarum altera includatur, adeoq; ad plenam descriptionem utraq; conjungenda sit. Neq; enim negavit Augustinus privationem justitiæ originalis, cum in deterius mutatam dixit naturam. Unde ab Apologiâ A. C. ita explicatur: *Eadem est sententia definitionis, quæ extat apud Augustinum, qui definire solet peccatum originis concupiscentiam esse. Significat n. concupiscentiam successisse amissâ justitiâ, ita & defectum complectitur Augustinus, & vitiosum habitum, qui successit.* Atq; eâ ratione explicat Apologia quoq; aliorum descriptiones, easque cum definitione Augustinæ Confessionis conciliat, quod ob mentem Confessionis nostræ intelligendam, & Papistarum pariter, atq; Novatorum futilem subtilitatem retundendam hic observasse proderit: Ideoq; locum integrum adscribere minimè gravabimur. Nos igitur rectè expressimus utrumq; in descriptione peccati originalis, videlicet defectus illos non posse Deo credere, non posse DEUM timere, ac diligere. Item habere concupiscentiam, quæ carnalia quærit contra Verbum Dei, hoc est, quærit non solum voluptates corporis, sed etiam sapientiâ, & justitiâ carnalem, & confidit
his

his bonis, contemnens DEUM. Neq̄, solum veteres, sed etiam recentiores, si qui sunt cordatiores, docent, simul ista verè peccatum originis esse, defectus videlicet, quos recensui, & concupiscentiam. Sic enim inquit Thomas: Peccatum originis habet privationem originalis justitiæ, & cum hoc inordinatam dispositionem partium animæ, unde nō est privatio pura, sed quidam habitus corruptus. Et Bonaventura: cum quæritur quid sit peccatum originale, rectè respondetur, quod sit concupiscentia immoderata. Rectè etiam respondetur, quod sit debitæ justitiæ carentia. Et in una istarum responsionum includitur altera. Idem sensit Hugo, cum ait: Originale peccatum esse ignorantiam in mente, & concupiscentiam in carne. Significat enim nos nascentes asserre ignorantiam DEI, incredulitatem, diffidentiam, contemptum, odium DEI. Hæc enim complexus est, cum ignorantiam nominat. Et hæc sententiæ consentiunt cum Scripturis. Nam Paulus interdum expressè nominat defectum, ut 1. Cor. II. Animalis homo non percipit ea, quæ Spiritus DEI sunt. Alibi concupiscentiam nominat efficacem in membris & parientem malos fructus. Plures locos citare de utraq̄ parte possemus, sed in re manifesta nihil opus est testimoniis? Et facile jud. care poterit prudens lector, has non tantum culpas æternales esse, sine metu Dei, & sine fide esse. Sunt enim durabiles defectus in natura non renovatâ. Nihil igitur de peccato originis sentimus alienum aut à scripturâ, aut à Catholica Ecclesiâ, sed gravissimas sententiæ Scripturæ & Patrum, obrutas Sophisticis rixis Theologorum recentium repurgamus, & in lucem restituimus. Nam res ipsa loquitur, recentiores Theologos non animadvertisse, quid voluerint Patres de defectu loquentes. Hæc Apologia, quæ egregiè definitionem nostræ Conf. illustrant, & opinioni de merâ privatione, nervum incidunt.

§. XIV. Contradicit itaque Drejerus Apologiæ, dum negat ab Augustino traditam definitionem peccati originis, & Soli ipsi, quod ajunt, obloquitur, dum quæstionem de formali peccati hujus ab eo expeditam esse, inficiatur. Quum n. ex Augustino l. 1. de nupt. & concupisc. ad Valer. c. XXV. & XXXI.

XXXI. & l. V. contr. Julian. c. III. & VII. & IIX. satis constat: quod id neutiquam pro merâ justitiæ originalis carentiâ habuerit, sed pro *qualitate affectionali hominis post lapsû ita inherente, ut difficultè separari possit, & in hac vitâ non separetur, sed maneat etiam post regenerationem, quæ abstrahit, & illicit mentē, ejusq; consensu concipit & parit peccata, aut certè mala desideria commovet, ac si tentatione etiam commota non fuerit, inest tamen, ceu mala qualitas (sicut timiditas inest timido, etiam cum non timet) & vitium ex origine vitiatâ ingenitum homini, & quodam cooperante contagio seu concupiscentiæ affectu propagatum, non secus atq; soboles morbida de morbidis procreatur parentibus, inferens obligationem ac damnationem hominis, & à regno D & I exclusionem, nisi regeneratione solvatur.* Quæ plenam descriptionem & explicationem formalis rationis peccati sistere quis dubitet? Hæc v. ipsis Augustini verbis in Harmoniâ Calixtino-Papisticâ Cap. III. p. 412. productis contexta sunt, quemadmodum collatio edocet.

§. XV. Geminam etiam explicationem è posterioribus Patribus colligi haut difficultè posse, ex iis, quæ antea adduximus, patere arbitramur. Quæ proinde, ut ex Apologiâ observavimus, luculentâ descriptione complexa est nostra Confessio: dum *peccatum originis dixit verè peccatum, in quo homines omnes post lapsum Adæ secundum naturam propagati nascuntur, sine metu D & I, sine fiduciâ ergà Deum, & cum concupiscentiâ damnans & afferens nunc quoq; eternam mortem his, qui non renascuntur.*

§. XVI. Genus est *Peccatum*, quod per ἀνομίαν describitur I. Joh. III. 5. ἡ ἀμαρτία ἐστὶν ἀνομία. Non quod peccatum formalitèr *NIHIL* sit, & non *ENS*, ut ineptit D. Drejerus, *Erörterung* p. 208. seqq. conf. pag. 224. cuius φλυαρίας loco citato p. 369. seqq. abundè discussimus, sed quod *recessus sit ac defectio à lege divinâ; quæ privatio est, non negatio.* Quid enim? nū pro *NIHIL O* habebimus *violationem regulæ divinæ, defectionē à normâ divinitus præscriptâ, lege Dei, exorbitatias, prævaricationes, peccata, iniquitates!* Nū pro nihilo habebimus

C

mus

mus impietatem, blasphemiam, inobedientiam, homicidia, adulte-
 ria, & id genus alia peccata? Num pro N I H I L O habenda ea,
 ob quæ ira Dei venit in nos, ob quæ pœnæ temporales, & æ-
 ternæ infliguntur hominibus? ob quæ condemnationis rei
 reddimur? Num ob N I H I L U M tantopere exardescet ira Dei,
 tantaq; infliget supplicia! Qui è Patribus peccatum nihil for-
 tē dixere, quod ab Augustino factum, tract. I. in Joh. I. nihil
 privativum, non negativum intelligunt. Quid est aliud ma-
 lum, inquit Augustinus Enchirid. ad Laurent. p. XI. nisi pri-
 vatio boni? Joh. Damascenus l. II. de orth. fid. c. IV. Nihil ali-
 ud, inquit, est malum, nisi privatio boni quemadmodum & te-
 nebræ luminis carentia. Nec aliter, qui ante Augustinum pec-
 catum in genere descripserunt: Clemens Alex: l. I. Pædag. c.
 XIII. Quicquid est præter rectam rationem, peccatum est. Au-
 tor qq. & resp. apud Justin. q. XLVI. Malum nihil est, præter
 boni perversionem, παρὰ τὴν παρτερεπὴν ἔκαστος, Basilus M.
 Homiliâ, quod D E U S non sit autor mali: Non subsistit, ve-
 lut animal, iniquitas, neq; ipsius essentiam subsistentem, ἵσταν ἐν-
 νόσητον statuere possumus. Nam malum boni privatio est.

§. XVII. Utrumq; ergo extremum hîc vitandum: tum
 Manichæorum, qui peccatum substantiam dixere, quibus Fla-
 ciani peccatum originis ad substantiam hominis referentes,
 accedunt; tum Novatorum, qui peccatum esse nihil, porten-
 toso paradoxo adstruunt. Medium tenuere cum Scripturâ S.
 Patres: peccatum neq; substantiam, aut Ens aliquid, sive crea-
 tum, sive increatum, neq; planè nihil, sed privationem boni;
 nec verò privationem essentia Subjecti, in quo est, ut iterum ine-
 ptit Drejerus, sed affectionem esse, contrariè se habentem ad bonū,
 uti explicat Basilus homil. II. in Hexamër. Malum non est sub-
 stantia vivens & animata, sed affectio, in ipsâ animâ contrariè
 se habens ad virtutem desideribus accidens, propterea, quod à bono
 deciderunt. Cui consonat Gregorius Nazianz. orat: XL. in
 Bapt. crede nullam mali substantiam esse, nec regnum aut princi-
 pii expers, aut à se subsistens, aut à DEO creatum, sed nostrum o-
 pus hoc esse, & pravi illius. Si nostrum opus est, & Diaboli, non
 er-

ergo mera tantum carentia, vel privatio essentiae, non merum
NIHIL. Nec abnuit Epiphanius her. L XVI. Nullam inesse malo
subsistentiam, nec radicem ullam habere reperimus, sed in solis fa-
ctis consistere. Eatenus, quatenus facimus aliquid, inest in eo ma-
lum. Cum vero nihil agimus, nusquam est. Neq; in diversum
abit Athanasius, cum Orat. contr. Gent. ex professo naturam
& originem peccati exequitur: Siquidem non tantum primos
parentes à Divinitatis contemplatione aversos fuisse, sed in sui
cupidinem & in dupliavetiam irruisse, nec irruisse tantum, sed
animam suam voluptatibus corporalibus turbidam jam & arden-
tem omni concupiscentia obruisse, docet; ut non obliti ipsi tantum
prorsus sint virium suarum, quas ab initio à DEO acceperant, aut
exuti saltim rerum divinarum contemplatione, sed in concupiscē-
tias corporeas delapsi animum suum ad contraria transtulerint, &
in alias atq; alias cupiditates precipites iverint, ac deniq; frequēti
usurpatione veritarum cupiditatum in habitum tandem occallue-
rint. Nec deniq; discrepat Augustinus, quem ex ignorantia
quæstionis, quid sit malum, Manichæum factum, non prius à
Manichæismo conversum somniat Drejerus, quam cum didi-
cisset, peccatum NIHIL esse, Erdterung; p. 244. Audiamus
ipsum Hipponensium Præsulem. *Quæ mala*, inquit l. I. contra
Julian. c. III. licet intelligamus non esse naturas, sed vitia natu-
rarum, tamen simul intelligimus ea, nisi EX ALIQUIBUS,
& IN ALIQUIBUS naturis esse non posse. Si non potest ma-
lum esse, nisi ex aliquibus, & in aliquibus naturis, utiq; non
erit merè NIHIL aut carentia essentiae. Ideò statum contro-
versiae Catholicorum adversus Manichæos, quod probè ob-
servandum, hunc fixit Augustinus l. II. contr. Manich. c. VII.
Certè omnis inter nos discretio est, quod vos substantiam quandam
malam esse dicitis, nos verò non substantiam, sed inclinationem ab
eo, quod magis est ad id, quod minus est, malum esse dicimus. Plu-
ra in hanc sententiam qui desiderat, Harmoniam Calixtino-
Hereticam Sect. II. c. III. §. X. seqq. adire poterit: inveniet, con-
fido, quod desiderio suo satisfaciat.

§. XIII. Num v. morbus, quem vocant, vel vitium origi-

uis verè, aut veri nominis peccatum sit? quemadmodum olim ob Pelagianos, Armenios, ut & ob Scholasticos, tempore exhibitæ confessionis, nec non ob ætatis istius Pontificios, & Zwinglium, cum complicibus, ita hodiè ob Socinianos, Arminianos, & ex parte quoq; ob Novatores, in disceptationem venit; Siquidè & hi verum peccatū esse, quicquid verbis prætexāt negēt, dum hypotheses quasdam suas sustinent: utpote quod naturalia post lapsum manserint integra; quod concupiscentia & propensio ad peccandum ante lapsum in homine locum habuerit, quodque naturalis sit rebellio appetitus sensitivi adversus rationalem etiam ante & extrà lapsum, nec pro peccato habita fuisset. si Deo placuisset, conditum hominem in statu merè naturali relinquere; quod anima, quæ πρῶτον δευτερον est peccati originalis, non propagetur, per generationem, sed immediate creetur à Deo; & quod præcipuum est, quod peccatum originis, phrasi Ecclesiasticâ, dicatur labes illa, vel conditio, atq; malum naturali generatione adherescens, quod nascimur exclusi ab eternâ beatitudine, & obnoxii eternæ damnationi, ut habet Calixtus Exercit. de peccat. origin. th. V. & VI. Si n. hæc conditio est ipsum peccatum originis, reatus pœnæ tantum, non culpa, vel peccatū veri nominis peccatum originis erit. Qui error fuit Scholasticorum veterum Scoti, Bielii, Durandi, Alexandri Alesis, nec non Pontificiorum quorundam, Cardinalis Piggii, & Ambrosii Catharini, Fabri Stapulensis, Ruardi Tapperi: ut & Arminianorum, teste Apologia fol. 54. Quem verò profligant disertissima Scripturæ oracula, quæ vitium originis peccatum & iniquitatem congenitam esse Ps. LI. 6. & immunditiam Job. XIV. 4. ejusque ratione infantes quoque recens natos carnales esse, Job. III. 5. ac sub peccato conclusos Rom. XI. 32. Gal. III. 22. etsi non ad similitudinem peccati Adami peccarint, Rom. V. 15. sonorâ voce testatur: unde in Pelagio jam olim illa opinio, quod vitium originis peccatum non sit, damnata: in Concilio imprimis Milevitano anath. II. & in Arausicano II. anath. II. Quam etiam Tridentinum Papisticum Concilium reprobavit, Sess. V. anath. II. IV. & V. tametsi in eundem Pelagianismi labyrin-

rinthum sese Papistæ præcipitent, qui peccatum originis per se mereri æternam mortem, cum Contareno, Bellarmino, Costero negant; quiq; ad peccatum propriè dictum τὸ ἐκείνου, quod in originali peccato dari nequit, requirunt. Et quum concupiscentia, ante Baptismum, secundum se considerata eadem sit cum concupiscentia, quæ post baptismum in renatis remanet, fatente Jesuitâ Hagero Collatione A. C. cum Concil. Trid. art. 2. quæ ipsum originale peccatum est, quomodo peccatum originis propriè dictum esse peccatum, sincerè credere possunt, qui concupiscentiam in renatis appellari quidem ab Apostolo peccatum, sed verè & propriè peccatum non esse, ut sub anathemate definivit Concilium Tridentinum sess. V. anath. V., adferunt. Quâ in re observanda Paterculorum Tridentinorum cauteriata, & ἀνομιάνη & conscientia, siquidem fateri cogantur, concupiscentiam ab Apostolo vocari peccatum, res n. è Rom. VI. VII. & IIX. ut & Col. III. (quæ loca anathemati V. ad marginem adscripta sunt) nimis clara est; ac inficietur tamen, eam verè & propriè peccatum esse: quod quid aliud est, quàm adversus Apostolum in re abstrusissimâ, nec nisi è S. literis constante, pronunciare, & id negare, quod ille ex instinctu S.S. affirmat, imò quod non affirmat tantùm simpliciter, sed quod probat quoq; invictè, ac luculentè, dum concupiscentiam, inquit, Rom. VII. non novissem esse peccatum, nisi lex dixisset, non concupiscas. Quicquid n. lex prohibet, id verè, proprièque peccatum esse nemo ambigit, qui ἀμαρτίαν nihil aliud esse, quàm ἀνομίαν è I. Joh. III, 3. novit.

§. XXI. Quanquam verò Augustinus alicubi vitium originis peccatum esse inficietur, explicat tamen sese l. I. retract. c. XV. se illud præcipuè peccatum intelligere, quod justa damnatio subsequitur. vel peccatum tantùm negare, quatenus non punitur, hoc est, ratione demissi reatus. Ambiguè ergò peccati voce utitur: aliquando pro reatu, quem formale respectivum peccati dicunt: Aliquando pro culpâ & ἀνομία, quæ formale absolutè est peccati. Hujus respectu peccatum esse, non inficiatur, imò disertè l. V. contr. Julian. c. III. peccatum est, inquit de vi-

tio originis, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis. Istius a. ratione peccatum esse negat: siquidem reatus tollatur per baptismum. Ideò l. VI. contr. Julian. c. V. eum, qui baptizatur, omni reatu omnium malorum carere, ait, non omnibus malis. Et l. I. de nupt. & concupisc. c. XXV. dimitti concupiscentiam carnis in baptismo, non ut non sit, sed ut peccatum non imputetur. Quæ sententia autoritate etiam Pontificia in jure Canonico comprobata fuit: cum c. 2. dist. IV. de consecr. ex Augustino l. I. de peccat. merit. & remiss. c. 39. docetur, in Baptismo concupiscentiam extinguere, non ut non sit, sed ut non obfit. Nec defuere in ipso Tridentino Concilio, qui huic orthodoxiæ faverent. Antonius certè Mariana Carmelita palam asseruit, concupiscentiam eandem esse ante & post baptismum, & ex se peccatum esse, attestante D. Paulo, eam etiam in renatis pugnare cum lege DEI, cui quicquid repugnat, necesse sit, peccatum esse. Sed neq; evibrato jam Tridentino fulmine coerceri potuit veritas, quin vel per ipsos Jesuitas Tridentini Concilii propugnatores acerrimos prorumperet. Testis est Thomas Henrici Jesuita Friburgensis, qui Anatomia Aug. Confess. artic. II. c. III. p. 43. fateri coactus est, fomitem concupiscentiæ peccatum dici non tantum, quod è peccato nascatur, & ad peccata actualia instiget, (ut à Tridentinis definitum) sed etiam, quia est inordinata dispositio ad rebellionem partium inferiorum anime contra superiores. Quid verò est peccatum propriè dictum, si talis à natura & à voluntate peccatum non sit!

§. XXII. Ut verò in defectu circa genus peccati originalis peccant cum Novatores, qui peccatum Nihil esse dicunt, vel per reatum tantum originis peccatum definiunt, tum Scholastici, & qui cum ipsis id propriè peccatum esse inficiantur; ita in excessu peccatur ab illis, qui peccatum originis ad prædicamentum substantiæ reducunt: Quod olim a Manichæis, superiori verò seculo à Elacianis factum. Manichæi enim à Persâ quodam, qui Manes vocabatur ita dicti, peccatorum originem, ut Augustin. habet de hæres. c. XLVI. non libero voluntatis arbitrio tribuerunt, sed substantiæ gentis adverse, quâ hominibus mixtam

mixtam dicebant, omnem carnem non DEI, sed male mentis
DEO coeterna opificium facientes: adeoq; concupiscentiam car-
nalem, qua caro concupiscit adversus Spiritum, non ex vitiata in
primo homine natura nobis inesse infirmitatem, sed substantiam
contrariam esse adferebant, sic adherentem nobis, ut quando libe-
ramur, atq; purgamur, separatur a nobis, & in sua natura etiam i-
psa immortaliter vivat. Ad cujus portenti confinia Flaciani
accesserunt haecenus, quod peccatum originis etiam substan-
tiam fecerint, non quidem a coeterno aliquo principio, malo
Deo, sed a Diabolo profectam: non separandam ab homine,
ita ut separatim existat, quod Manichaei volebant, in globo
aliquo tanquam in carcere sempiterno eam mansuram somni-
antes, sed quae ad hominis corruptam essentiam, naturam & sub-
stantiam, corrupta nempe per lapsum totaliter Ade humana es-
sentia pertineat, adeo ut praecipua & praestantissima pars essentiae
ipsius, anima in summo suo gradu, aut praecipuis potentiis ipsum o-
riginale peccatum sit, quemadmodum errorem istum refert
Formula Concordiae, uberiori declaratione artic. I.

§. XXIII. Occasionem praebuit errori disputatio Matthiae
Flacii, viri aliam summi, & de Ecclesia Christi, cum in aliis stu-
diis Critices sacrae, Historicis, & Exegeticis, tum in Polemi-
cis quoq; , imprimis adversus Papistas, Interimistas, & Sacra-
mentarios egregie meriti, cum Victorino Strigelio Synergista,
Vinariae Anno Dn. c1516 LXI. habita. Quum enim hic asse-
ret, peccatum originis leve quoddam accidens esse, instar alii ma-
gneti illiti, per quod non tota substantia corrupta, sed tantum levi-
ter in accidentibus vulnerata esset; Flacius Illyricus, atrocitate
peccati originalis exaggeraturus, plantarum more, qui recen-
tis planta correcturi aversionem, ita immoderate illam retorquent,
ut a medio aberrant, & ad contrarium latus ramulum abducant,
quo simili Basilii M. Epist. ad Maxim. Philosoph. XLI. in-
casu non absimili utitur, ad alterum extremum declinavit, ut
peccatum originale non accidens, sed ipsam substantiam homi-
nis post lapsum esse, contenderet. Urgebatur definitio acci-
dentis, quod salva rei substantia ab ipsa separari queat, qua quum
actu-

ad tutum sese expedire non posset Flacius, neq; differentia acci-
dentis *prædicabilis* atq; *prædicamentalis*, ilicò menti in dispu-
tationis æstu occurreret, siquidem non omne, quod non præ-
dicatur de re aliquâ *per modum accidentis*, ilicò sit *substantia*,
vel in prædicamento *substantie*, atq; è classe accidentium præ-
dicamentaliùm exigi debeat: factum est vehementiori con-
tradictione, ut non tantum adversario haud concederet, *pecca-
tum originis accidens esse prædicabile*, vel negaret, de *homine
corrupto*, quâ tali *per modum accidentis prædicari peccatum*,
quod ad ἔλεγχον erroris Striegeliani satis fuisset, sed assereret
quoq; *peccatum originis substantiam esse*, non distingvens τὸ
esse de essentiâ hominis corrupti, vel peccatoris, quâ talis, quod
de peccato absq; errore dici poterat, & τὸ *Esse substantiam*, quod
ad *Manicheorum* errorem declinabat. Quanquam verò, ut
apparet, tum adhuc fortè Flacio de peccato originis sanior
fuerit mens ac sententia, nec id ab ipso intenderetur,
quod nonnullis intendi videbatur, ut eo, quem diximus,
modo in veritatis viam fortassis reduci potuerit; *pecca-
tum originale dici quidem posse ad hominis peccato corrupti es-
sentiâ pertinere, nequaquam tamen substantiam statui posse*;
fervore tamen disputationis, quemadmodum fieri amat,
quum nonnulli hoc posterius ἀποτόμως ab ipso contendì, ne-
glectâ, de homine peccatore, quatenus peccator est, ἀκρίβεια
logicâ, persuasi acerbè propositioni Flacianæ sese opposerēt,
eò deniq; abreptus est Illyricus, ut non tantum phrasin *absur-
dam, & analogiæ fidei contrariam* tueretur, sed *erroneæ quoq;
sententiæ* sese implicaret. Quanquam graviores penes ipsius se-
ctatores nonnullos, homines minus eruditos, multum im-
portunos, inde enatos esse errores non diffiteamur; neq; de
eo contendere velimus, annè fortè irritatus nimium fuerit Il-
lyricus, quum per ἀμετρίαν τῆς ἀνβολῆς à D. Heshusio Epistolâ
ad Flacium scriptâ divulgatâ, in *Andidoro* item, *defensione ve-
ræ & piæ sententiæ Augustini*, *Wahrscheinlichen Regen. Bericht auff
das furke bekändnis Flacij*, *Gründtlichen beweisung* / aliisque
scriptis adversariorum quorundam nonnulla sibi tribui cre-
deret,

deret, menti suæ minimè consentanea; unde protestabatur se
se nunquam docuisse, *Diabolum creatorem esse ullius Creature,*
quem *hereticum errorem sese semper toto corde damnasse,* ait, de-
fensione *sanae doctrinae* fol. 137. in *Nosce te ipsum* fol. 205. Im kur-
ken Bekändnis wieder die falsche aufslagen: Item: *calumniam ef-*
se, quod doceat, *Sathanam formare in utero matris,* & *creare*
novas animas, im Christlichem Bekändnis Ann. 1571. Item in
appendice Matthiæ Flacii Ann. 1571. ad M. Cyriaci Spangen-
berg scriptum *Kurken Bericht:* *farsa sunt quedam fecunda,* & *in-*
verecunda sophismatum monstra (tangit *commonefactionem Dn.*
D. VVigandi de monstris novis & fœcundis, Ann. 1571. Jenæ editâ)
que ex meis scriptis nunquam deducuntur: nunquam ego simpli-
citer, ac in genere asserui, *peccatum esse substantiam;* nunquam
dixi, priorem hominis substantiam esse prorsus abolitam, & planè
novam conditam: nunquam simpliciter dixi, *peccatum originis ef-*
se totum hominem, aut corpus & animam; sed semper accurate cir-
cumscripsi, & explicavi, quid & quatenus vocem originale pecca-
tum.

§. XXIV. Distinxit fanè Flacius frequentè inter homi-
nem consideratum *Philosophicè,* secundum animam & corpus,
& *Theologicè,* secundum *diversum statum,* quo pacto etiam
respons. ad Epist. Jac. Andr. scripsit: *Cum ego plerumq; dicam*
ipsam pravam imaginem aut formam animæ rationalis, seu servũ
arbitrium esse originale peccatum clavis part. 2. q. 482. & interdũ
etiam dicam *cor seu mentem corruptam Theologicè consideratum,*
ipse cum Nicodemo fingit me affirmare ipsum cor, idq; simpliciter
& *physicè consideratum,* quatenus est caro quedam, esse originale
peccatum. Et im Bekändnis G. 2. distinxit inter hominis substã-
tiam philosophicè consideratam, quã animam & corpus, & omnes vi-
res, & prout in *Scripturâ docetur,* das dreyerley Menschen sein /
denn erstlich ist der Vollkommene Mensch / der ein Bild Gottes ge-
wesen / der ander vom Teuffel ermordete vnd verwandelte / so man
den alten Adam nennet / Vnd der dritte der Neue vnd Geistliche
Mensch: Cæterum distingvendum hîc potius erat inter *sub-*
stantiam hominis, prout etiam in *Theologiã spectatur,* & inter

D

statum

statum ejusdem diversum. Theologia n. non facit aliam hominis substantiam, sed sub diverso statu hominem sistit. Quod si omnino hominem Theologicum à Physico distingvere libuisset, minime tamen substantiâ illi discriminandi erant, sed quum eadem sit hominis in Theologiâ, & Philosophiâ substantia, ac species, qualitatibus tantum, accidentibus, ac statu: ita non incidisset in illud paradoxon, quod in Colloquio Mansfeldensi Ann. 1572. apud Wigandum de Manichæismo renovato p. 484. ebuccinavit: In naturalibus tam est Cain homo, quam Abel, sed in Theologiâ sunt diverse species. Ibi n. est unus DEI Filius, alter non; quodq; passim asseruit: Christum assumpsisse carnem alterius speciei, quam HUMANÆ; Et aliorum consimilium: quale Ex. gr. illud est: Diaboli item specie ipsa differunt ab Angelis lucis. Item: Diaboli secundum Theologiam nova SPECIES dici queant, totâq; specie aut genere differentes à S. Angelis, in Demonstat. ut & orthodox. Confess. nec non part. 2. Clavis &c. quæ certè nullatenus excusari possunt: Quicquid sit de magmate, quod in Colloquio p. 483. adhibuit, in physicâ quidem sumus ejusdem speciei cum Christo, sed in Theologiâ, ubi sumus alia essentialis imago, Christus nobis non est similis, quod è diametro adversatur Scripturæ, Christum nobis per omnia similem asserenti, sed absq; peccato. Ebr. IV. 15. Item: fateor quidem, Christum esse nostræ speciei, sed non juxta veterem Adamum, cor lapideum, carnem concupiscentem &c. Quæ hæ distinctiunculæ? Nam species & genus termini sunt Philosophici, nec in Theologiâ aliter accipi debent, quam ut docet Philosophia: neque verò tradit scriptura usquam hominem re-genitum, vel etiam Christum, quantum ad essentialiam humanam (quod ad speciei diversitatem omnino requiritur) differre ab homine non re-genito: aut angelum bonum, quantum ad essentialiam angelicam à Diabolo: Ideò merito taxat Dn. D. Wigandus l. c. p. 356. ludum illum in voce speciei, quum notum sit, quid dicatur species, cum de diversis speciebus animalium (aut aliarum substantiarum) agitur.

§. XXV. Nec ignotum est, quod distinxit Flacius inter
ter

ter animam & cor ipsum in se, & animam ratione corruptionis spe-
ctata n. Bekandius R. 2. Ich habe schier tausendmahl mich er-
klaret / daß ich nicht rede schlecht in gemein von dem ganzen vnd
Natürlichen Wesen der Seelen / sondern nur von ihrem edelsten
Grad / oder Theil / vnd nur so fern sie in demselbigen verkehret / vnd
verderbet ist / nempe ratione istius novae tristissimae formae, aut lar-
vae satanae: unde testatur ibidem, quod ad monitum D. Simo-
nis Musei sententiam suam ita explicuerit Clave p. 2. p. 482.
Hanc igitur in versam substantiam formalem, aut formam substanti-
alem summi gradus, quae jam eum, ut causa formalis, facit imaginem
& filium Diaboli, & dat ei illud horrendum ESSE veteris Adami,
statuo esse verum, & quasi unicum fontem omnis actualis peccati, &
id ipsum, quod vocamus originale peccatum. Quae videntur sen-
sum fatis commodum fortiri posse, si forma intelligatur, & ESSE
Veteris Adami, vel animae etiam, quae corrupta est, & larva Sata-
nae: quanquam Dn. D. Jacobus Andreae in Colloquio Argento-
rati cum Flacio Anno 1571. habito p. 49. accuratè monuerit,
rectius appellari pessimam deformitatem, quam formam pessimam,
quia est pulcherrimae formae hominis ad imaginem DEI conditi horri-
bilis deformatio; si verò omninò sic libeat appellare, dicendum
esse: quod peccatum originis & vetus homo sint pessima forma ho-
minis peccatoris, quatenus peccator, non quatenus homo. Sed ad-
mittere noluit Flacius ejusmodi conciliationem, quae diluci-
dè fatis proposita fuit ceu compendium ad concordiam, E-
pistolaeq; D. Jacobi Andreae Ann. 1574. adjuncta atq; ita ha-
bebat: Justus homo constituitur ex corpore, animâ, & justitiâ; ide-
oq; justitia est de essentiâ hominis justî, quoniam sine justitiâ non
potest esse homo justus, sicut sine animâ non potest esse rationalis: sic
homo injustus seu peccator constat ex animâ & corpore, & peccato:
ideoq; peccatum de essentiâ hominis peccatoris est, pars ejus
essentialis. Cum autem nullus unquam homo fuerit, medius inter
hominem justum & injustum, qui neq; justus esset, neq; injustus, i-
deò tu semper disputas de optimâ & præstantissimâ essentiali parte
hominis abolitâ, qui ad imaginem DEI creatus fuit. Non enim fu-
it justitia originalis ornamentum tantum hominis, quo amisso, ipse ta-

men perfectus fuisset : sed fuit de essentiâ justi hominis , quo amiss-
o, verè rudera reliqua manserunt tantum, si perfectionem illam
spectemus, in quâ primus homo conditus fuit. Et hac in sententiâ,
non aliâ, Lutherus, Wigandus aliique rectè scripserunt; justitiâ
originalem fuisse de essentiâ primi hominis, quia non sine justiti-
â, sed in ipsâ, & cum ipsâ justitiâ conditus fuit. Quod autem ur-
getur, hanc justitiam originalem, respectu hominis, quate-
nus homo, esse Accidens, id necessario fit : Primum, ad osten-
dendum discrimen inter creatorem & creaturam. Nam D E-
U S ideo immutabilis est, quia in D E U M non cadit accidens, sed ju-
stitia & virtutes omnes sunt in D E O essentielles; Homo autem mu-
tabilis est, quia justitia & virtutes omnes in homine sunt acciden-
tia, quæ permanente substantia hominis, possunt in contraria vitia
permutari. Deinde ne D E U S constituatur autor vel creator
peccati, qui est creator omnium substantiarum: omnium, in-
quam, quia sine ipso factum est nihil, quod factum est. Sed nul-
lius, nullius, inquam, peccati creator vel autor est D E U S. Ideo pecca-
tum non potest esse substantia, sive originale, sive actuale. Ecce
mi Illyrice, iterum habes pacem & concordiam in manu positam, quâ
Ecclesiam D E I maximo offendiculo liberare potes, si videlicet confi-
deraveris, quod unum & idem, diverso tamen respectu, verè dici pos-
sit essentia & accidens, sive de originali peccato, sive de originali
justitiâ loquaris. Accidens, quia inest substantiæ mutabili. Essen-
tia, quatenus consideratur homo peccator, ratione vitii, quia pecca-
tum in homine non est simpliciter nihil, sed horribilis substantiæ à
D E O creatæ corruptio, de quâ suprâ dictum est. Hæc si tibi non
satisfaciunt, nescio sanè, quid pro veritate ad pacem amplius vel dici,
vel scribi possit. Hactenus D. Jacobus Andreæ. Quo ferè pacto
etiam Nicolaus Ambsdorffius ad Basilium Monerum scripsit, ju-
stitiam originalem substantiam esse hominis justi, peccatum origina-
le substantiam vel essentiam esse hominis corrupti. Non placuit a.
Illyrico D. Andreæ conciliatio: Quia volebat accidens, aut ac-
cidentalem hominis formam dici sive justitiam ante lapsum, sive
peccatum originale hominis post lapsum; sed formam substan-
tialem, formam hominis inversam, imò substantiam; ideo in-
con-

conclusionem scripti, quo controversiam istam sedulo & profli-
xè examinavit, quam ipse vocat, *dijudicationem*, postquam in
utramq; partem propositiones pugnantes, quarum una *pec-*
catum originis substantiam, altera illud *accidens* esse affirmat,
disputavit, & quam approbet atq; amplecti velit, sine *hesitatione* &
cunctatione profiteri voluit; Dico igitur, inquit, & cōstantè profite-
or, me eā approbare, quæ peccatū originis substantiā esse affirmat, nō
peculiarem quandam in Utopiā circumvolitantem, sed ipsam substā-
tialem formam corruptæ rationis humanæ.

§. XXVI. Huc facit, quod distingvit in Clave part. 2. Col.
634. substantiā materialem, & formalem, quod nempe vilior mate-
ria, aut massa hominis initio condita utcumq; remanserit, tamen si
valdè vitata, sicut si in vino aut aromatibus, expirante aërea & igneā
substantiā, remaneret tantum terrena & aqua, (ubi Substantiā
quandam expirare certum est: sed quænam illa hominis est sub-
stantia, quæ per lapsum expiravit?) Forma tamen substantia-
lis, aut substantia formalis deperierit, imò & in contrariam mutata
sit, (Exempla hæc sunt disparia: Num erit forma substantialis, a-
nima intelligens, sicut cum vinum in vappam convertitur,
substantia vini, exhalavit, vel expiravit penitus, aut mutata
in alium Spiritum, aliamque essentiam?) explicare tamen se
conatur: Loquor a. non de istā externā formā, ut quod homo con-
stet corpore & animā & c. Sed loquor, de eā nobilissimā substantiali
formā, ad quam præcipuè ipsum cor, aut potius anima rationalis for-
mata erat, ita ut *IPSA SUA ESSENTIA* esset Dei Imago, c-
amq; representaret, utq; suæ substantiales potentie intellectus ac vo-
luntas, affectusq; ad *DEI* proprietates essent conformatae. Sed hic a-
pertius est error, in eo consistens, quod hominem *IPSA* suā
essentiā esse *DEI* imaginem, censeat: siquidem imago in Sapien-
tiā, justitiā & sanctitate sita fuerit, teste Apostolo Col. III. 9. Eph.
IV. 22. Sapiencia verò, justitia & sanctitas Deo quidem essen-
tialis, homini a. minimè essentialis, nedum substantia sit, sed
accidens. Solus Filius Dei est substantialis imago *DEI* Patris.
Col. I. 15. Ebr. I. 3. Representabant quidem potentie animæ In-
tellectus & voluntas Dei imaginem, sed non essentiā suā, aliās

etiam post lapsum referrent eandem, quia *intellectus & voluntatis essentia* non est annihilata, ac destructa, sed intellectus quidem concreata sapientia, voluntas v. iustitia & sanctitate verâ eidem per creationem indita privata, essentiam tamen retinent suam. Ideò *D. Caspar Melissander* etsi non nihil in sententiam Flacii, qua peccatum originale non simpliciter substantiam esse, sed hominis lapsi corruptam substantiam assererat, se propendisse haud negaret, ea adducta interpretatione, quod *substantia hominis corrupta eatenus rectè dicatur peccatum originale, quatenus ea corrupta est, sive ratione sua corruptionis, (non verò quatenus ea substantia est)* falsus tamen est, scopo & cardine disputationis rectius observato, Illyricum planè contendere, peccatum omninò esse aliquid substantiale, sive essentiale, & quidem ipsam animæ rationalis formam essentialem, quatenus ea in summo suo gradu, & respectu summi objecti consideratur, esse peccatum originale, quo de legi potest confessio ejus de præsentis certamine Anno 1572. Jenæ publicè recitata.

§. XXVII. Porro videri etiam voluit Flacius insistere phrasi Scripturæ, quâ illa *verbis* utitur *substantialibus* in descriptione tum imaginis DEI, aut iustitiæ originalis, tum peccati, & imaginis Sathanæ: siquidem *DEUS* dicatur creasse hominem ad imaginem DEI, ipsam totam ejus essentiam, præsertim animam rationalem, non sola ejus accidentia asseratq; Scriptura, hominem in primo lapsu mortuum esse & Sathanam esse ejus homicidam, cum eum ex imagine DEI in suam imaginem transformarit: ac vicissim jubet, occidere aut mortificare veterem hominem, eumq; exuere, deponere, sepelire: Deniq; contra etiam velit nos iterum condi, generari, esse novam creaturam &c. Urget etiam Illyricus, quod Scriptura illam in hærentem malitiam dicat figmentum cordis humani, cor incircumcisum, non intelligens, cor lapideum, adamantinum, & perversum, quicquid ex carne natum est, thesaurum pessimi cordis, ipsam malam arborem, vanam mentem, hominem animale, ipsum veterem hominem. part. 2. Clav. fol. 653. Verum enim verò si rectè expendatur mens Flacii, neutiquam insistit ipse Scripturæ sententiæ. *Verbis Scripturæ* quandoq; utitur, at sensu hetero-

rodoxo: *novas quoq; phrasēs invehens, nec phrasēs solū novas, sed alienas quoq; à Scripturis sententias. Ad imaginem quidem Dei homo totus dicitur conditus, non tamen ipsa essentia hominis fuit imago Dei, prout imaginem Scriptura describit. Deus creavit hominem valde bonum non tantum in accidentibus, sed etiam in ipsa substantia: sed distinguenda bonitas transcendentalis, quæ essentialis est à bonitate illa spiritali, in quâ imago Dei sita erat: quæ non erat ipsa hominis essentia, etsi essentia intimè indita, atq; insita fuerit: non ipsa natura hominis, etsi bonum & donum fuerit connaturale, & concreatum. Non ergo probari potest, quod in triplici consensu Anno 1574. contendit Flaci⁹, duas formas diversissimas, easq; essetiales hominis in Scripturâ asseri, cū sc. imago Dei, & imago corrupti hominis Gen. I. & V. designatur, quodq; ex morte hominis, quam Deus ei minatur erat. Gen. II. ipsam formam hominis optimam in pessimam transformationem, uti cum occiditur vivum animal, concludit, ac non tantum corpus essentialissimè transformatum ex immortalis naturâ immortalem, morbidam & caducam, quæ toto genere differat à priori incorruptibili & immortalis corpore, (quo pacto dicendum fuerit corpus spirituale, quod ad alteram vitam resurget, non idem numero totum cum nostro corpore, quod hic passionibus & morti obnoxium est, sed toto genere diversum, quia immortale & incorruptibile erit) sed etiam anima multo tristiores pœnam transformationis passa sit, quum propria differentia hominis sit (verba ipsa Illyrici recito) ut sit animal rationale, aut intelligens, & tota Scriptura testetur, hominem esse animal non intelligens. Istam tantam degenerationem hominis in pecuinam naturam, quam vocat, declarat exemplo Nebucadnezaris, quod crasso illo exemplo DEUS omnibus ruinam & mutationem cognoscendam proposuerit, urgens peculiaritè, quod disertè dicatur; auferetur ei cor hominis, & dabitur ei cor bruti, & quod rursus ei sit ratio restituta. Sed nimis crassa est Theologia de hominis metamorphosi, & transformatione, vi cuius non amplius relinquitur homo animal rationale; quemadmodum etiam nimis crassè illa familia hic urgentur Jer. XIX. de ollâ primùm à figulâ optimè formatâ, postea*

postea mox fracta, tertio rursus in novam ollam reformatam, quasi manifestissime ibi duplex essentialis transformatio indicetur, prior ex optima in pessimam per interfectionem Satanae, posterior contra ex pessima in optimam per vivificationem, & novam creationem; nimis crassa est interpretatio, dum essentialem transformationem e comparatione ruinae hominis cum degeneratione optima arboris, aut vitis optimi generis in pessimam, auri aut argenti in scoriam, dulcis massa in fermentum probare satagit. Extenduntur illae comparationes ultra scopum Spiritus Sancti, qui substantialē hominis μεταμόρφωσιν nuspiā adstruit, sive lapsū, sive regenerationem hominis describat: neq; creationem novae substantiae, aut hominis, quantum ad essentiam novi, designat: nisi dicere velimus, hominē, quoties gratia S.S. per peccata contra consciētiam excidit, in aliam novā essentiam substantialitē diversā transformari; quoties poenitentiā agit, iterū de novo in aliam substantiam essentialitē transformari idq; multo magis fieri in resurrectione beatā: unde relinquetur novissimē, nō esse eundē numero, & substantiam hominē, sed substantialitē diversum, qui resurgit, & qui hic obnoxius est calamitatibus, pravæq; concupiscentiæ, & quæ hujusmodi plura παραδόξα παραδοξώματα redundant.

§. XXVIII. Cæterum quum Scriptura verbis substantialibus utitur, non nudum peccatum designat, sed *subjectum* simul involvit, hominem peccatorem & cor hominis, hominem veterem, animalem, cor adamantinum, lapideum, perversum cor, seu figmentum cogitationum cordis: ac distingvit peccatum ab ipsa hominis, & cordis humani substantiā. Tum verò probè etiam discernendæ sunt *metaphorica* loqvutiones Scripturæ à propriis, ne talis confusio invehatur, nec à generatione *physicā* ad *hyperphysicam*, *spiritualem* generationem concludendum. Jubet excindere cor lapideum, non *physicè*, sed *spiritualiter*, eodem manente subjecto, ut abjiciatur malitia: *regenerari* & *renovari*, non ut aboleatur substantia & nova accipiatur essentia, sed ut facultate credendi, novisq; viribus instruamur spiritualibus.

§. XXIX. Non improbanda fortè intentio, quæ initiò Flacio proposita fuit, exaggerare nempe naturam peccati originalis,

ginalis, & gratiam Dei adversus Scholasticos & Synergistas, qui naturalia post lapsum mansisse integra, peccatum esse accidens leviculū allitum homini asseruere: quemadmodū censebat Accidentalios, quos vocat, (qui peccatum non substantiam esse, sed accidens adferebant) *ipsisimum sententiarum Pelagianum accidens, à Luthero validissime explosum restituere, ideoq; urgebat, part. 2. Clav. p. 657. obtineant sanè isti Censores apud Synergistas, ne vociferentur, peccatum originale esse tantum accidens, tum & nos parcius minusq; necessario hoc contrarium (quod sit substantia) urgebimus.* Sed non indiget veritatis propugnatio falsitatis subsidio, Eccl. XXXIV. 8. neq; rectè sese habet illa oppositio: *non est accidens separabile, leviculum, naturam non corrūpens, predicabile: Ergo est Substantia.* Naturalia sanè integra mansisse, Scholasticis minimè concedendum: ideoq; adversus ipsos rectè asseritur *justitiam originalem primo homini fuisse connaturalem, eoq; sensu Lutherus contra Pontificios eandē quiddam extrā hominis naturam docentes, imaginem Dei in homine fuisse connaturalem, & de naturā, de essentiā asseruit: nō quod substantia fuerit quædam, sed quod ad intrinsecā perfectionem nature hominis ante lapsum pertinuerit, intimeque nature insita fuerit, nec absque ejus gravissimo detrimento amitti potuerit.* Nequaquam a. imago Dei substantialis homini adscribenda, quum solus Filius Dei sit *substantialis Dei imago: quemadmodum nec peccatum ideo substantia ipsa est hominis, quod naturalia non manserint integra, sed ejus potius profunda corruptio, & horrenda depravatio.* Exaggerandum ita est peccatum originis, ut tamen non confundatur cum ipsā substantiā hominis, ne Deus autor substantiæ hominis peccati causa constituatur. Protestatur quidem Flacius, in Clav. p. 2. p. 698. *remanere adhuc aliquid in homine creatum à Deo, quod propriè ac per se bonum est, ac peccatum dici nequit; sicut & in Diabolis adhuc aliqua præstans Dei creatura superest: asserit tamen, illud ipsum esse tantum veluti illam ignobiliorem materiam ac veluti lutum de testā, interim nihilominus illam nobilissimam formam substantialem, in quam homo fuit initio exadificatus.*

tus, & quâ fuit propriissimè conformis imago Dei, totam inversam esse, in fedissimam statuam, aut larvam serpentis infernalis: Et in triplici consensu d. r. esse quidem creaturam Dei, sed esse quoq; simul destructuram latronis Sathanae, qui eum ex spiritualiter vivo, Deoq; simili homine, & optimâ arbore horribiliter trucidando & transformando, non sine illo Dei fulmine maledictionis, morte morieris, prorsus invertit in horrendum cadaver, pessimam arborem, labruscam, scoriam, vitem Sodomae, & venenatissimum fermentum Deo angelisq; abominabiliter fatens & displicens. Cæterum exorbitat hic quoq; à veritatis regula, quando quidem loco posteriori actutum hæc subjiciat: Quapropter qui asserit hominem istum carnalem seu animale Adamicumq; nunc PER SE, & ratione suæ presentis Essentia verè bonam & legitime conformem creaturam Dei esse (quod Accidentarii etiam de Satanae substantiâ audacissimè adserunt) ille profecto tum Deo viventi in os contradicit & reclamatur, tum etiam ipsa beneficia Christi sacrilegè abolet. Qui ita! Quid enim attinet eum, qui jam est optima Dei creatura ex nativitate carnali, rursus tanto molimine per spirituale regenerationem, & novam nativitatem, ex aquâ & spiritu, imò & ex Deo ipso fieri bonam Dei creaturam in Christo Jesu: Quæ est cõfusio non ferenda bonitatis in homine transcendentalis, substantialis, quâ ut creatura Dei spectatur, quo respectu, & in Diaboli aliquam adhuc Deo creaturam præstantem superesse, fassus est ipse Flacius; & bonitatis spiritualis, ac supernaturalis, quam nullam habet, nisi per regenerationis gratiam.

§.XXX. Πρωτον ψευδῶς erroris est, quod nesciverit distinguere Flacius inter ἀποξλαν & subjectum, cui adhæret illa, vel inter formale & materiale peccati: ut è responsione ad Epistolâ Jac. Andreae liquet, qua non tantum inanissimam vanitatem, sed etiam impium Sophistarum delirium vocat, cum distinguitur inter rationem & vitium vel deordinationem ejusdem, vel defectum actus illius, aut motus mali, in quantum actus aut res positive sunt, ac à Deo, ideoq; peccatum esse non possunt; pravitates v. carum vel vitia, defectus, aut inordinationes sint à Diabolo; ac pariter distinctionem inter hominis naturam, quæ à Deo est & non à Diabolo; & vitium

um

um hærens in natura, quod à Diabolo est, reprobatur. Quo
v. discrimine reprobato non potest non Deus causa peccati
statui: Si enim actio, motus, substantia, quæ à Deo est, peccatum
est, necessario relinquatur Deum, ejus causam, autorem pecca-
ti esse. Nec est, quod dicat Flacius, non Deo, sed Diabolo ho-
miniq; culpam mali adscribi. Deum a. nunc, ut Lutherus & Phi-
lippus de istâ presenti propagatione loquuntur, perinde ex pravis
parentibus pessimos liberos propagare, unum veterem Adamum,
ex alio, sicut si optimus, statuarius ex putri ligno putres statuas
fabricetur: Tripl. Consens. C. 4. Sic enim expedire quidem,
sefe poterant B. Lutherus & Philippus, qui inter subjectum & a-
ctiæ adhærentem distinguebant, ita ut illud Deo tribuere-
tur, hæc verò Diabolo, & homini: Sed quum eam distinctione
explodat Illyricus, necessum est, fateatur, Deum, cum liberos
propagat pessimos, non tantum concurrere ad opus propaga-
tionis, & substantiam, sed etiam ad ipsum peccatum, siqui-
dem substantia ipsa peccatum sit, ejusq; causam primam esse;
quod planè impium est. Monuit de eo Philippus in Locis Theo-
logicis Cap. de causâ peccati & de contingent: ut discernan-
tur res condita à DEO, & peccatum quod est conturbatio, seu
confusio ordinis divini, adeoq; rectè dici, peccatum est defectus,
seu privatio, ut Dialectici loquuntur: Nihil enim est in mente tenebræ,
hoc est, non habere illustrem notitiam & firmum assensum, & in vo-
luntate aversio, id est, sine metu & fiducia, dilectione Dei esse, & in
corde sine obedientiâ esse, quæ congruebat legi naturæ &c. Hæc
mala defectus esse non obscurum est: nec sunt res condita à Deo, sed
horribilis destructio humanæ naturæ: Non est igitur causa peccati
Deus, qui etsi juvat, & conservat propagationem substantiæ, tamen
servat talem massam, qualis nunc est, ut si faber poculum non ex au-
ro, sed ex plumbo faciat. Ac ipsi destructioni verè & horribiliter
Deus irascitur. Misit enim Filium ad hanc iram placandam,
& ad sanandum vulnus naturæ. Intelligi igitur potest, DEUM
nec causam esse vitii nobiscum nascentis, nec velle id malum, nec ap-
probare. Hæc Philippus: qui sophisma hoc resolvens, pec-
catum non gignit hominem, opus concupiscentiæ gignit hominem. E.

concupiscentia non est peccatum: Ad posterius, inquit, Augustinus contr. Julianum propemodum, ut nius in pice, hæret, in hujus argumenti refutatione: cum Dialectico facillima sic explicatio. Neganda est Minor, quia concupiscentia vitiosa, quam sic vocant usitate, est ἀταξία, quæ accessit ad naturam divinam conditam, & eam deformat, nec est res gignens substantiam; sed res gignens substantiam est ipsa natura à Deo condita, quam ab ἀταξία prudenter discerni necessum est. Quam verò quia distingvere non voluit Flacius, evadere non potuit, quin Deum peccati originalis autorem adfereret, utpote qui autor est nostræ substantiæ; vel nos, qui jam nascimur, post lapsum, non Dei creaturas, sed Diaboli esse, statueret. Unde modò in illud, modò in istud, (utrumq; æquè impium) paradoxon, etsi verbis quandoq; protestetur, hanc mentem suam non esse, eamq; emollire sategerit, nolens volens incidit. De Deo quidem benedictio hæc eructare (ut è multis pauca tantum seligam) nō dubitavit ἀκόσμητα: Deus ipse, inquit, nunc istud lapideum cor & istum veterem Adamum, ex suo Patre, veteri Adamo, MALAM nēpe massam, de malā, & (sicut Christus loquitur) genimina viperarum ex viperis, FORMAT, GENERAT ac CONSERVAT: in Clav. part. II. Col. 671. Jam quum istud cor lapideum, veterem istum Adamum, massam malam ipsum peccatum originale esse dicat Flacius, quid certius, quā quod statuat, Deum peccatum ipsum formare, generare, ac conservare. Unde in Confessione f. 212. asserere non veritus est; DEUM totum istum hominem, QUANTVS, quantus nunc ex utero matris suæ exit, cum OMNIBVS suis substantiis, & accidentibus CONDERE ac FORMARE, qualescunq; ejus substantiæ, aut accidentia sint; puta sive bona sint, sive MALA, uti habet fol. 357. sive sint UTIVM NATIVVM, sive virtus, f. 213. FORMAT itaq; GENERATQVE DEUS, juxtà Flacium originale peccatum. Si DEUS CONDIT, ac FORMAT hominem, qualiscunq;, & quantus quantus est cum omnibus substantiis & accidentibus, bonis atq; MALIS, & cum VITIO NATIVO, eum autorem & causam esse peccati, nemo sanus ambiget. Neq; v. dissimulat planè

nè se Deum autorem peccati aliquo modo facere, tantum ne-
gat se ipsum *primarium* ejus autorem docere. Verba ejus sunt
in Clav. l. c. *propterea non est aut hujus tanti mali, aut lapidei cor-
dis PRIMARIUS autor, sed conservat tantum veteris Adami
speciem.* Nec v. CONSERVARE tantum Deum dixerat, sed
FORMARE etiam, ac GENERARE, & CONDERE veterem
illam speciem, quam quum ipsum & peccatum originale esse
credat, fateatur, oportet, *Deum formare, condere, ac conservare
peccatum originis.* Nec effugere potest consuetâ exceptione,
*quod causa prima suâ generali motione ex secundis malis causis ma-
los effectus producat,* quam in differentiis veræ primæque crea-
tionis, & præsentis propagationis, latius profequitur. Si enim
causa prima, *motione generali ad hunc substantialem effectum,*
qualem somniat Flacius peccatum originale esse, concurrat,
verè erit peccati causa etsi prima saltim & universalis: quem-
admodum verè hodiè est DEUS animæ & corporis nostri cau-
sa, utut tantum *generali motione ad propagationem humanæ
speciei concurrat:* aut fingendum erit, quandam substantiam
produci, independentem à Deo, seu non dependere à Deo in fi-
eri. Quod alterum est *absurdum, & paradoxon,* in quod impru-
dens, ubi prius declinare vult Illyricus, sese præcipitat: *istam
ipsam corruptam & præpotentem naturam, aut rem esse à Sathanâ
ut habet ὁ ἀπὸ πῦρος; in demonstratione, fol. 120. Homo non rena-
tur, inquit in Clave p. II. col. 675. aut vetus est diaboli opus, con-
ditus ad opera, quæ ei præparavit, ut in eis versaretur.* Et paulò
post: *Sathan animam rationalem sic transformavit, & fabrica-
vit, refudit, aut recoxit, ut sit viva ejus imago, sitq; mater, fons &
causa omnium malorum, ipsiq; suo NOVO FIGULO promptissimè
serviens. Hic igitur ipse Novus Sathane Homo & Filius Diaboli,
nempe ejus distortum cor, & mala mens, pessimusq; animus aut ima-
go Sathane est illud originale malum, aut peccatum.* Quid quod
asserat Col. 662. *ipsam substantiam esse illud originarium malum,
illud diversum monstrum à Diabolo per apostasiam hominis CON-
DITUM, non aliquid aliud illi adjunctum, aut inherens.* Nequic-
quam verò emollire φορτικὸν ἄκρομα ibidè conatur: Dico CON-

E 3.

DITVM

DITVM esse illud malum, non per creationem ex nihilo aut aliam, quampiam rectam generationem, sed per transformationem, & transfigurationem seu inversionem & perversionem optima substantialis formæ hominis in pessimam. Non enim creatio tantum est, cum aliquid è nihilo immediatè producitur, sed etiam cum substantia in substantiam aliam toto genere diversã transformatur, v. g. Cum aqua in vinum transformata fuit. Tùm si maximè creator non sit dicendus Sathanas, substantia tamen illa mala saltem ab ipso producta fuerit independentè à Deo necesse est, siquidem Deus peccati causa NULLO modo statui queat. Manet itaque immotum dilemma, aut substantiam illam pravam à Deo esse autorem, aut si tantùm à Diabolo est, Diabolum substantiam aliquam produxisse independentè à Deo: atq; ita due cause primæ independentè agentes statuentur, DEVS autor boni, & Sathanas autor mali, utut ille ex nihilo bonum creasse, hic verò per trãsformationem substantiæ bonæ in substantiam malam, peccatum condidisse dicatur.

§. XXXI. Sed hæc de *Flacii ipsius* Paradoxis; quæ verò absurdius longè sectatores ejus nonnulli propugnarunt novisque, haud paulò absurdioribus, paradoxis locupletarunt, & inter hos *M. Christophorus Ireneus*, qui ne quidem post publicatam Formulam Concordiæ, à portentis solidè in eadem profligatis desistere potuit, inò adversus *Concordistas & Accidentalistas*, quos vocat, tueri veritus non est, ac defendere, *DEum non solum homini peccatori, sed peccato ipsimet propitium esse, ipsum peccatum originis, in gratiam recipere, Christum redemisse ipsum originis peccatum, Spiritum S. ipsum peccatum sanctificare, peccatum originis baptizari & regenerari, tandemq; salvari.* Quæ paradoxa, ne excidisse fortè homini, aliud agenti, videantur, magnâ vehementiâ propugnare ipse sategit in *Examine Anno 1610* adversus librum Concordiæ edito, in *Wechterhörlein/ &c.* quem Dn. D. *Timotheus* justo elencho in *Gründlichen Warhafftigen Bericht/* ut & Dni. *Theologi Jenenses* in *Tract. vom Glückwerck M. Irenei*, aliiq; refutarunt. Conferri de his poterit Dn. D. *Leonh. Hutteri* explicatio Formulæ Concordiæ artic. I. p. 41. Plura de *Flaciano* portento, aliisq;

isq; ad naturam peccati originalis explicandam facientibus chartæ excludit angustia, quæ ad aliam proinde occasionem reservanda.

§.XXXII. Summam tantum complectimur tribus, quod dicitur, verbis, de illis, quæ ad exprimendam *differentiam specificam*, ut ita vocare liceat, peccati originalis faciunt; Desumpta illa est (1) à *Subjecto*, quod sunt *omnes, post lapsum Adæ, homines*. Non excipienda hinc *MARIA*, quam conceptam, nec *Johannes Baptista* vel *Jeremias*, quos natos in originali peccato negant *Papista*: Nullus etiam locus figmento nupero de *Melchisede*cho, omnis peccati experte, qui extiterit per *immediatam Dei Creationem, nullum vitæ finem habiturus, Rex in Hierusalem, & Sacerdos, assimilatus filio DEI, id est, Adamo, qui Luc. III. 38. peculiariter filius Dei dicitur*; Quod circa locum *Ebr. VII.* ab anonymo, nescio quo, protrusum. Solus n. Christus hoc gaudet privilegio, quod ἀναμάρτητος sit, omnes alii homines, citrà διασολήν, peccato obnoxii sunt, & caro de carne nascuntur. (2) *Causâ efficiente, remotâ cum lapsu Adæ: tum propinquâ, utpote propagatione carnali, secundum naturam facta, non solius corporis, sed totius hominis, corpore, & animâ, quæ πρώτον δεκτικὸν peccati est, constantis. Unde animam per traducem propagari oportet. Quod adversus Novatores, eorumq; in hac causâ Patronos, creationem animarum immediatam propugnâtes, adseruimus Harmon. Calixtino-Hæret. Sect. II. cap. III. Subsect. II. p. 461. seqq.* (3) *Causâ formali.* Consistit enim peccatum originis non tantum in *επιπέσει justitiæ originalis*, siquidem *sine metu, sine fiduciâ ergâ DEVM nascamur*, sed etiam in *δέσει pravæ concupiscentiæ*. De quo in *Harmoniâ Calixtino-Hæreticâ l. c. p. 396. seqq.* (4) *Consequente reatu*: quod peccatum originis verè damnet, & afferat nunc quoq; æternam mortem his, qui non renascuntur, quod contra Pelagianos, *Papistas, & Zwinglium* aliàs asseritur. Hic tela abrumpenda.

SOLI DEO GLORIA,

•••(***•)•••

PRÆSTANTISSIMO

DNO.

BARTHOLOMÆO BATTIO, DN. D. ABRA-
HAMI THEOLOGI GRYPHISVVALD. AMICI SVI
ANTIQVI ET CONVICTORIS ACADEMICI,
FRATRISQ; IN CHRISTO COLENDI,

Filio haud de generi

Longa ars vita brevis. BATTE hoc perpendis utrūq; ;
Hinc properas: Segnes, quos mora longa tenet.
Scilicet egregium dignè retulisse PARENTEM
Et labor est; magnæ sed quoque laudis opus.
gratulatur.

Abraham Calovius, D.

Icta velut serpō Libyci calx dente colubri,
Reliqua per tacitè membra venena vehit.
Aspidis heu! stygia sic morsibus ictus Adamus
Transtulit humanum virus ad omne genus!
Hæc tu latiferi contagia fæda parentis
Rimaris, Clarii gemma corusca chori.
Gratulor: Aeterni Genitoris numina nosse,
Atq; suum, Sophie est maxima, nosse genus.

Jacobus Ludovici, Pom. S.S.

Theol. & Phil. Studiosus.

Hactenus assiduis doctorum Scripta virorum
Voluisti manibus, Biblia Sacra quoq;
Testis ego, Tecum qui papilione sub uno
Vixi, Testis & est arduus ipse Labor,
Quem modo suscipies, docti dum munia BATTE
Nunc Respondentis ritè subire cupis.
Laudo tuos ausus meritò, sic pergito Amice,
Patria tunc certè cœmmoda mille dabit.

Laurentius Bogte/Thoruniô Prussus.

F I N I S.

05 A 549

ULB Halle 3
004 208 420

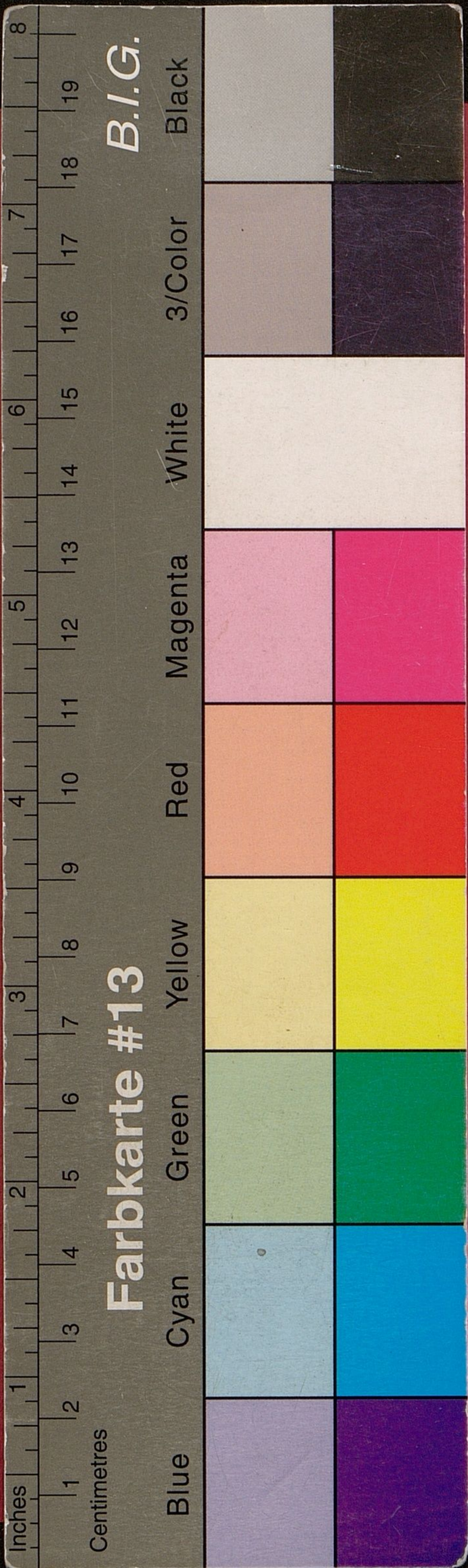

Vom

oh

I. N. J.
DE
NATURA PEC-
CATI ORIGINIS
DISPUTATIO THEOLOGICA.

QVAM

publicæ sententiarum collationi
exponit

*VIR Admodum Reverendus, Amplissimus atque
Excellentissimus*

DN. ABRAHAM CALOVIUS

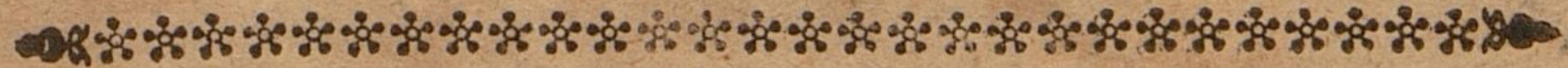
S.S. Theologiæ D. & Professor Publ. celeberrimus,
Ecclesiæ Wittebergensis Pastor, & Consistorii Ad-
fessor dignissimus, totiusque Circuli Electoralis Sa-
xon. Superintendens gravissimus

RESPONDENTE

BARTHOLOMÆO BATTO,

Gryphisvaldensi Pomerano.

*Ad d. 17. Julij in Acroaterio Majori
horis antemeridianis.*

WITTEBERGÆ

LITERIS JOHANNIS HAKEN, An. 1656.